Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

10. juli 2025 *

»Præjudiciel forelæggelse – social sikring – vandrende arbejdstagere – forordning (EF) nr. 883/2004 – artikel 3 – materielt anvendelsesområde – arbejdskraftens frie bevægelighed – artikel 45 TEUF – forordning (EU) nr. 492/2011 – artikel 7 – ligebehandling – sociale fordele – mindreårigt handicappet barn af en grænsearbejder – integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn – bopælskrav – proportionalitet«

I sag C-257/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (den regionale appeldomstol i socialretlige sager i Nordrhein-Westfalen, Tyskland) ved afgørelse af 8. april 2024, indgået til Domstolen den 12. april 2024, i sagen,

PE, repræsenteret ved sine forældre

mod

Städteregion Aachen,

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, D. Gratsias, og dommerne E. Regan (refererende dommer) og J. Passer,

generaladvokat: J. Richard de la Tour

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den tyske regering ved J. Möller og R. Kanitz, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved B.-R. Killmann samt F. van Schaik, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT 2004, L 166, s. 1, berigtiget i EUT 2004, L 200, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 988/2009 af 16. september 2009 (EUT 2009, L 284, s. 43) (herefter »forordning nr. 883/2004«), artikel 7, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen (EUT 2011, L 141, s. 1) samt artikel 20 TEUF og artikel 21, stk. 1, TEUF.

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem PE, et mindreårigt barn repræsenteret ved sine forældre, og Städteregion Aachen (byen og regionen Aachen, Tyskland) vedrørende afslag på at tildele PE integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning nr. 883/2004

3 I afsnit I i forordning nr. 883/2004 med overskriften »Almindelige bestemmelser« foreskriver forordningens artikel 3 med overskriften »Anvendelsesområde« følgende:

»1. Denne forordning finder anvendelse på enhver lovgivning om social sikring, der vedrører:

a) ydelser ved sygdom

[...]

3. Denne forordning finder også anvendelse på de særlige ikke-bidragspligtige kontantydelser, der er omfattet af artikel 70.

[...]

5. Denne forordning finder ikke anvendelse på

a) social og sundhedsmæssig forsorg

[...]«

4 I afsnit III i forordning nr. 883/2004 med overskriften »Særlige bestemmelser om de forskellige arter af ydelser« i kapitel 9 med overskriften »Særlige ikke-bidragspligtige kontantydelser« fastsætter denne forordnings artikel 70 med overskriften »Almindelig bestemmelse« følgende i stk. 2, litra c):

»Med henblik på dette kapitel forstås ved »særlige, ikke-bidragspligtige kontantydelser« ydelser, som:

[...]

c) er opført i bilag X.«

5 Bilag X til den nævnte forordning under overskriften »Tyskland« har følgende ordlyd:

»a) [u]nderholdshjælp til ældre og til personer med nedsat erhvervsevne i henhold til kapitel 4 i lov om social sikring (SGB), bog XII

b) [u]nderholdshjælp i henhold til grundsikringen for arbejdssøgende, medmindre den arbejdssøgende opfylder betingelserne for et midlertidigt tilskud efter bortfald af arbejdsløshedsunderstøttelse (§ 24, stk. 1, i lov om social sikring (SGB), bog II)«.

Forordning nr. 492/2011

6 Artikel 7, stk. 1 og 2, i forordning nr. 492/2011 bestemmer:

»1. En arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, må ikke på grund af sin nationalitet behandles anderledes på de øvrige medlemsstaters område end indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår, navnlig for så vidt angår aflønning, afskedigelse og, i tilfælde af arbejdsløshed, genoptagelse af beskæftigelse i faget eller genansættelse.

2. Arbejdstageren nyder samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere.«

Tysk ret

7 Neuntes Buch Sozialgesetzbuch (lov om social sikring, niende bog) – »Rehabilitering og handicappedes deltagelse« – i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »SGB IX«), fastsætter de betingelser, som tildeling af integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn er underlagt.

8 § 101, stk. 1, i SGB IX foreskriver:

»Tyskere med sædvanlig bopæl i udlandet har ikke ret til integrationsstøtteydelser. Dette kan kun fraviges fra sag til sag, hvis det er uundgåeligt på grund af en ekstraordinær nødsituation, og det samtidig er bevist, at en tilbagevenden til tysk område ikke er mulig af følgende grunde:

1. [P]leje og opdragelse af et barn, der af juridiske grunde skal forblive i udlandet.

2. [D]en pågældende modtager langtidspleje i en institution eller har et absolut behov for pleje.

3. [E]n retsakt udstedt af en offentlig myndighed.«

9 § 104, stk. 1, i SGB IX fastsætter:

»Integrationsstøtteydelser fastsættes på grundlag af de særlige forhold i hvert enkelt tilfælde, især på grundlag af behovenes art, den pågældendes personlige forhold, det sociale miljø og den pågældendes egne midler og ressourcer […]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Sagsøgeren i hovedsagen, der er tysk og irsk statsborger født i Tyskland i 2009, bor sammen med sine forældre i Belgien tæt på den tyske grænse. Hendes mor, der er tysk statsborger, er ansat som fuldtidsansat læge i Aachen (Tyskland). Hendes far, der er irsk statsborger, var EU-tjenestemand i en stilling i Maastricht (Nederlandene).

11 Sagsøgeren i hovedsagen har et mentalt handicap, der kræver særlig pleje. Efter at have gået på en specialskole i Eupen (Belgien) har hun siden skoleåret 2017/2018 gået i skole på inkluderende skoler i Aachen. Efter ansøgning bevilgede byen og regionen Aachen i overensstemmelse med bestemmelserne i SGB IX hende integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i skoleårene 2017/2018 til 2020/2021, idet denne støtte oprindeligt dækkede udgifterne til 15 timers personlig bistand i skolen og derefter 35 timer om ugen.

12 Ved afgørelse af 9. juni 2021 afslog byen og regionen Aachen en ansøgning om tildeling af integrationsstøtte for skoleåret 2021/2022 med den begrundelse, at sagsøgeren i hovedsagen, der havde fast bopæl i Belgien, ikke opfyldte den betingelse om bopæl på det nationale område, der følger af § 101, stk. 1, i SGB IX. Ved afgørelse af 20. august 2021 forkastede denne myndighed af samme grund den indsigelse, som sagsøgeren i hovedsagen rejste mod den oprindelige afgørelse om afslag.

13 Ved dom af 25. januar 2022 forkastede Sozialgericht Aachen (domstol i socialretlige sager i Aachen, Tyskland) ligeledes af denne grund det søgsmål, som sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret ved sine forældre, havde anlagt til prøvelse af disse afgørelser. Denne ret fandt desuden, at den ret til integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn, der er fastsat i SGB IX, heller ikke kan støttes på EU-retten, eftersom denne ikke henhører under »ydelser ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 883/2004, og at denne forordnings artikel 3, stk. 5, litra a), udtrykkeligt bestemmer, at nævnte forordning ikke finder anvendelse på »social og sundhedsmæssig forsorg«.

14 Sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret ved sine forældre, har anlagt sag ved Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (den regionale appeldomstol i socialretlige sager i Nordrhein-Westfalen, Tyskland), som er den forelæggende ret, med påstand om ændring af denne dom og om, at byen og regionen Aachen ved at ændre afgørelsen af 9. juni 2021, som stadfæstet ved afgørelse af 20. august 2021, tilpligtes at godtgøre hende de udgifter, der er afholdt til personlig bistand i skolen for perioden fra den 1. august 2021 til den 30. november 2021, med et beløb på 12 782,32 EUR, idet det tysksprogede fællesskab i Belgien ex gratia afholdt udgifterne til skolebistand for perioden fra den 1. december 2021 til den 30. juni 2022.

15 Den forelæggende ret har konstateret, at byen og regionen Aachen i henhold til den nationale lovgivning skal frifindes i forbindelse med den sag, der er indbragt for den. Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt den nationale lovgivning i denne henseende er forenelig med EU-retten.

16 For det første ønsker denne ret oplyst, om den foreliggende sag er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 883/2004. Som en ydelse til deltagelse i uddannelse i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn synes den i hovedsagen omhandlede integrationsstøtte ikke at udgøre en social sikringsydelse, der er omfattet af denne forordnings materielle anvendelsesområde, eftersom den ikke er underlagt objektive krav, såsom bl.a. graden af handicap, og idet den tildeles på grundlag af den pågældendes personlige behov på grundlag af en individuel undersøgelse af disse behov foretaget af den kompetente nationale myndighed.

17 Det er desuden tvivlsomt, om integrationsstøtteydelsen i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX kan kvalificeres som en »ydelse ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, eftersom begrebet »sygdom« i dets sædvanlige betydning indebærer en midlertidig forringelse af sundhedstilstanden, mens denne integrationsstøtte har til formål at gøre det muligt for modtagerne heraf at følge en uddannelse, der er tilpasset deres evner og præstationer, og at fremme deres deltagelse i samfundslivet.

18 Integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX synes således snarere at være omfattet af begrebet »social forsorg«, som i henhold til artikel 3, stk. 5, litra a), i forordning nr. 883/2004 udtrykkeligt er udelukket fra denne forordnings materielle anvendelsesområde. Denne integrationsstøtte har nemlig ingen forbindelse med en af de risici, der er omhandlet i nævnte forordnings artikel 3, stk. 1. Desuden spiller perioder med beskæftigelse, bidrag eller tilslutning ingen rolle ved erhvervelsen af retten til sidstnævnte, idet dette sker fra sag til sag og på et subsidiært grundlag. Den nævnte integrationsstøtte er heller ikke en særlig ikke-bidragspligtig kontantydelse som omhandlet i samme forordnings artikel 70, eftersom den ikke er opført i bilag X til forordningen.

19 For det andet er den forelæggende ret af den opfattelse, at det er nødvendigt at afklare spørgsmålet om, hvorvidt udelukkelsen af en unionsborger fra integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX er forenelig med artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011, hvorefter enhver arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, på de øvrige medlemsstaters område kan gøre krav på de samme sociale fordele som indenlandske arbejdstagere. Eftersom sagsøgeren i hovedsagens moder har gjort brug af sin ret til fri bevægelighed, har hun ret til at påberåbe sig denne bestemmelse over for den medlemsstat, hvor hun er statsborger. Domstolen har imidlertid endnu ikke taget stilling til, om en integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til en grænsearbejders handicappede barn udgør en »social fordel« som omhandlet i den nævnte bestemmelse. Den brede fortolkning, der skal anlægges af begrebet »social fordel«, kan tale for, at den medtages i dette begreb. Det bopælskrav, som tildelingen af integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX er underlagt, kan således udgøre en indirekte forskelsbehandling, eftersom det efter sin art i højere grad kan berøre grænsearbejdere end indenlandske arbejdstagere.

20 Hvad angår begrundelsen for en sådan begrænsning har den forelæggende ret anført, at den omstændighed, at den sociale sikringsordnings økonomiske ligevægt ville blive bragt i fare, kan udgøre et legitimt mål af almen interesse, der kan begrunde, at ikke-hjemmehørende personer udelukkes fra retten til ydelser. I denne henseende gør den omstændighed, at der i SGB IX findes undtagelser til denne udelukkelse i tilfælde af særlige vanskeligheder, som i det væsentlige er

knyttet til muligheden for at modtage ydelser i bopælsmedlemsstaten, det muligt at udelukke enhver uberettiget forskelsbehandling. Det kan i øvrigt hævdes, at princippet om forbud mod forskelsbehandling, der generelt er fastsat i artikel 18 TEUF, er blevet konkretiseret i artikel 3, stk. 5, litra a), i forordning nr. 883/2004 for så vidt angår sociale ydelser, hvilket begrunder, at den omhandlede integrationsstøtte ikke kan tildeles personer, der ikke har bopæl på det nationale område. Den nævnte udelukkelse bekræfter således det territorialitetsprincip, der er baseret på folkeretten, hvorefter skattefinansierede bistandsydelser kun skal tildeles personer, der er bosat på det nationale område.

21 Når dette er sagt, er det ikke sikkert, at udelukkelsen af ikke-hjemmehørende fra at modtage integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX reelt er nødvendig for at sikre en korrekt anvendelse af skatteindtægterne. Det er navnligt uklart, i hvilket omfang Forbundsrepublikken Tyskland rent faktisk sparer udgifter i kraft af denne udelukkelse, der blev indført som følge af en stramning af lovgivningen den 1. januar 2004. Som følge af den nævnte udelukkelse ville ikke-hjemmehørende tyske statsborgere desuden potentielt være tvunget til at vende tilbage til Tyskland, hvilket ville medføre øgede omkostninger for denne medlemsstat. For så vidt som den nationale lovgiver med denne skærpelse har forsøgt at mindske misbruget af denne integrationsstøtte, forekommer dette formål ligeledes tvivlsomt, navnlig henset til proportionalitetsprincippet. Der er nemlig ikke risiko for misbrug for så vidt angår naturalydelser, der leveres på tysk område. Der foreligger heller ingen oplysninger, der tyder på, at sagsøgeren i hovedsagen har begået rettighedsmisbrug ved kunstigt at skabe betingelserne for at opnå de sociale fordele, der er omhandlet i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011. For så vidt som formålet med udelukkelsen af ikke-hjemmehørende er at fritage de kompetente nationale myndigheder fra en besværlig undersøgelse af betingelserne for at tildele ydelser til tyske statsborgere, der ikke er bosiddende i Tyskland, er det endelig fortsat tvivlsomt, om dette er nødvendigt, eftersom disse ydelser leveres på tysk område.

22 For det tredje ønsker den forelæggende ret oplyst, om udelukkelsen af ikke-hjemmehørende personer fra integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn udgør en objektivt begrundet indskrænkning af den ret, som unionsborgere har i henhold til artikel 20 TEUF og artikel 21, stk. 1, TEUF. Sagsøgeren i hovedsagen er nemlig stillet ringere, alene fordi hun har valgt at gøre brug af sin ret til fri bevægelighed ved at have sin sædvanlige bopæl i Belgien.

23 På denne baggrund har Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (den regionale appeldomstol i socialretlige sager i Nordrhein-Westfalen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3 i [forordning nr. 883/2004] fortolkes således, at integrationsydelsen i henhold til [SGB IX] i form af personlig bistand i skolen udgør en ydelse som omhandlet i denne artikel 3 og derfor er omfattet at denne forordnings materielle anvendelsesområde?

Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

2) Skal artikel 7, stk. 2, i [forordning (EU) nr. 492/2011] fortolkes således, at den er til hinder for en national retsregel, som gør integrationsstøtteydelser i henhold til SGB IX i form af personlig bistand i skolen afhængige af et sædvanligt opholdssted i indlandet?

3) Foreligger der en ubegrundet begrænsning af EU-borgernes rettighed i henhold til artikel 20 [TEUF] og artikel 21, stk. 1, [TEUF], når integrationsydelse i henhold til SGB IX i form af personlig bistand i skolen nægtes for EU-borgere, som har deres bopæl, henholdsvis sædvanlige opholdssted i en anden (tilgrænsende) medlemsstat, men den materielle ydelse bliver erlagt i opholdsstaten?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

24 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3 i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at en ydelse såsom integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX er omfattet af denne forordnings materielle anvendelsesområde.

25 Med henblik på at besvare dette spørgsmål skal det for det første undersøges, om en sådan integrationsstøtte udgør en ydelse vedrørende »social sikring« som omhandlet i den nævnte forordnings artikel 3, stk. 1.

26 Det følger af fast retspraksis, at sondringen mellem ydelser, der er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 883/2004, og ydelser, der ikke er omfattet af denne forordning, hovedsageligt er baseret på de enkelte elementer i den pågældende ydelse, navnlig dens formål og de betingelser, under hvilke ydelsen tilkendes, og ikke på, om en ydelse betegnes som en social sikringsydelse i den nationale lovgivning eller ej (dom af 11.4.2024, Sozialministeriumservice, C-116/23, EU:C:2024:292, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

27 En ydelse kan således anses for at være en social sikringsydelse som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 883/2004, såfremt den i første række tildeles de berettigede uden nogen individuel bedømmelse af personlige behov, men efter lovbestemte kriterier, og i anden række, at den vedrører én af de risici, der udtrykkeligt er anført i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 883/2004. Disse to betingelser er kumulative (dom af 11.4.2024, Sozialministeriumservice, C-116/23, EU:C:2024:292, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

28 For så vidt angår den første betingelse, der er nævnt i den foregående præmis, skal det bemærkes, at den er opfyldt, når tilkendelsen af en ydelse foretages på grundlag af objektive kriterier, der, såfremt de er opfyldt, giver en ret til ydelsen, uden at den kompetente myndighed kan tage hensyn til andre personlige omstændigheder (dom af 11.4.2024, Sozialministeriumservice, C-116/23, EU:C:2024:292, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

29 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at integrationsstøtten i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX ikke er betinget af, at objektive betingelser er opfyldt, såsom bl.a. en bestemt invaliditetsgrad eller en bestemt grad af handicap, men at den tildeles af den kompetente nationale myndighed i overensstemmelse med § 104, stk. 1, i SGB IX på grundlag af den berørte persons personlige behov og på grundlag af denne myndigheds individuelle og skønsmæssige undersøgelse af den pågældendes situation.

30 Under disse omstændigheder må det fastslås, at integrationsstøtten i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX ikke opfylder den første af de to kumulative betingelser, der er nævnt i denne doms præmis 27, således at denne støtte ikke udgør en »social sikringsydelse« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 883/2004.

31 Det skal imidlertid bemærkes, at artikel 3, stk. 3, i forordningen udstrækker anvendelsen heraf til de særlige ikke-bidragspligtige kontantydelser, der er omfattet af forordningens artikel 70. Under disse omstændigheder skal det for det andet efterprøves, om integrationsstøtten i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX udgør en sådan ydelse.

32 Det er i denne henseende tilstrækkeligt at bemærke, at det fremgår af selve ordlyden af artikel 70, stk. 2, litra c), i forordning nr. 883/2004, at der ved de særlige ikke-bidragspligtige kontantydelser udelukkende forstås de ydelser, som er opført i bilag X til denne forordning. Integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX er imidlertid ikke nævnt i dette bilag. Den udgør derfor ikke en sådan ydelse (jf. i denne retning dom af 12.3.2020, Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle C-769/18, EU:C:2020:203, præmis 35).

33 Følgelig skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 3 i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at en ydelse såsom integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til SGB IX ikke er omfattet af denne forordnings materielle anvendelsesområde, når tildelingen af denne ydelse ikke er betinget af, at objektive betingelser er opfyldt, men er baseret på den kompetente nationale myndigheds individuelle vurdering af den pågældende persons behov.

Det andet spørgsmål

34 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning, der gør tildelingen af en integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til et handicappet barn af en grænsearbejder, der er unionsborger, betinget af, at dette barn har bopæl på det nationale område.

35 Med henblik på at besvare dette spørgsmål bemærkes for det første, at enhver EU-borger, som gør brug af sin ret i henhold til arbejdskraftens frie bevægelighed, og som har erhvervsmæssig beskæftigelse i en anden medlemsstat end sin bopælsmedlemsstat, uanset sin bopæl og sit statsborgerskab, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45 TEUF, hvilken bestemmelse forordning nr. 492/2011 har til formål at konkretisere (dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).

36 Denne forordning tilgodeser således uden forskel både vandrende arbejdstagere, der er bosat i værtsmedlemsstaten, og grænsearbejdere, der har lønnet beskæftigelse i værtsmedlemsstaten, mens de er bosat i en anden medlemsstat (jf. i denne retning dom af 15.6.2023, Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

37 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at moderen til sagsøgeren i hovedsagen er en tysk statsborger, der arbejder i Tyskland, men som bor i Belgien.

38 Efter at have udøvet sin ret til fri bevægelighed har en sådan grænsearbejder således ret til over for den medlemsstat, hvor hun er statsborger, at påberåbe sig forordning nr. 492/2011, og navnlig forordningens artikel 7, stk. 2, som fastsætter princippet om ligebehandling af arbejdstagere for så vidt angår retten til »sociale fordele« som omhandlet i denne bestemmelse. Familiemedlemmerne til en sådan grænsearbejder drager indirekte fordel af denne ligebehandling (jf. i denne retning dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 25 og 26 samt den deri nævnte retspraksis).

39 Hvad for det andet angår begrebet »sociale fordele« som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at dette begreb omfatter alle de fordele – det være sig med eller uden tilknytning til en arbejdskontrakt – som generelt tildeles de indenlandske arbejdstagere, alene fordi de har bopæl på det nationale område, og hvis udstrækning til arbejdstagerne med statsborgerskab i andre medlemsstater må antages at kunne fremme disses mobilitet. Henvisningen i denne bestemmelse til sociale fordele kan ikke fortolkes indskrænkende (jf. i denne retning dom af 11.4.2024, Sozialministeriumservice, C-116/23, EU:C:2024:292, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).

40 Sociale ydelser, der tildeles et barn, der forsørges af en vandrende arbejdstager, som skal bidrage til barnets underhold, udgør således sociale fordele (jf. i denne retning bl.a. dom af 20.6.1985, Deak, 94/84, EU:C:1985:264, præmis 24, af 18.6.1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, præmis 13, og af 20.6.2013, Giersch m.fl., C-20/12, EU:C:2013:411, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

41 Det følger heraf, at en integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn som den, der er fastsat i SGB IX, udgør en social fordel som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011.

42 For det tredje skal det påpeges, at denne bestemmelse udgør et særligt udtryk for det princip om ligebehandling, der er fastsat i artikel 45 TEUF, på det særlige område for tildeling af sociale fordele, og at det skal fortolkes på samme måde som denne sidstnævnte bestemmelse (dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

43 Dette ligebehandlingsprincip forbyder ikke alene åbenlys forskelsbehandling begrundet i nationalitet, men enhver form for skjult forskelsbehandling, som ved anvendelse af andre kriterier fører til det samme resultat (dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

44 Et bopælskrav som det i hovedsagen omhandlede, som den pågældende medlemsstats lovgivning underlægger tildelingen af integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn, kan efter selve sin art stille grænsearbejdere, der har bopæl i en anden medlemsstat, ringere, således at det udgør en indirekte forskelsbehandling, der er omfattet af artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 (jf. i denne retning dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 31 og 32 samt den deri nævnte retspraksis).

45 Af denne grund udgør en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som stiller visse arbejdstagere ringere alene af den grund, at de har deres sædvanlige bopæl i en anden medlemsstat, en begrænsning af arbejdskraftens frie bevægelighed som omhandlet i artikel 45 TEUF, for så vidt som den – selv om den finder anvendelse uden forskel – kan forhindre eller afskrække en statsborger i en medlemsstat fra at forlade sit oprindelsesland med henblik på at udøve retten til fri bevægelighed (jf. i denne retning dom af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

46 Ifølge Domstolens praksis kan en sådan begrænsning af arbejdskraftens frie bevægelighed kun tillades, såfremt den er objektivt begrundet. For at dette er tilfældet, skal den imidlertid være egnet til at sikre opfyldelsen af et lovligt mål og ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål (jf. i denne retning bl.a. dom af 13.12.2012, Caves Krier Frères, C-379/11, EU:C:2012:798, præmis 48, og af 2.4.2020, PF m.fl., C-830/18, EU:C:2020:275, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

47 I det foreliggende tilfælde har den tyske regering gjort gældende, at det i hovedsagen omhandlede bopælskrav er begrundet i formålet om at sikre dels en reel forbindelse mellem ansøgeren om integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn, dels den økonomiske ligevægt i den nationale sociale sikringsordning.

48 I denne henseende bemærkes, at de formål, der forfølges med en national lovgivning, som tilsigter at etablere en reel forbindelse mellem den, der ansøger om en social ydelse, og den kompetente medlemsstat, samt at sikre den sociale sikringsordnings økonomiske ligevægt, ganske vist i princippet udgør lovlige formål, der kan begrunde restriktioner for arbejdskraftens frie bevægelighed (jf. i denne retning bl.a. dom af 25.7.2018, A (Hjælp til en handicappet person), C-679/16, EU:C:2018:601, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis).

49 Et bopælskrav som det i hovedsagen omhandlede går imidlertid ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål. Det følger nemlig af Domstolens faste praksis, at eftersom grænsearbejdere bidrager økonomisk til socialpolitikken i værtsmedlemsstaten på grund af de skattebidrag og sociale bidrag, som de betaler i denne medlemsstat i forbindelse med den lønnede beskæftigelse, som de udøver dér, skal de bl.a. kunne opnå sociale fordele på de samme betingelser som hjemmehørende arbejdstagere (jf. i denne retning bl.a. dom af 16.5.2024, Hocinx, C-27/23, EU:C:2024:404, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

50 I dette omfang foreligger der en reel og tilstrækkelig tilknytning mellem ansøgeren om integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn og den kompetente medlemsstat, som gør det muligt for sidstnævnte at sikre sig, at den økonomiske byrde, der er forbundet med udbetalingen af den pågældende ydelse, ikke bliver urimelig (jf. analogt dom af 25.7.2018, A (Hjælp til en handicappet person), C-679/16, EU:C:2018:601, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

51 For så vidt som den tyske regering har fremhævet nødvendigheden af at tage hensyn til den handicappede persons sociale miljø med henblik på at sikre sig, at denne integrationsstøtte netop svarer til den pågældendes specifikke individuelle behov, og følgelig at kunne kontrollere effektiviteten og virkningerne heraf, er det i øvrigt tilstrækkeligt at bemærke, at det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den nævnte støtte er en naturalydelse, der leveres på tysk område i forbindelse med det handicappede barns skolegang, således at de tyske myndigheder fuldt ud er i stand til at foretage alle de nødvendige kontroller med henblik på en sådan individualisering, selv om dette barn og dets forældre har sædvanlig bopæl i en anden medlemsstat. I øvrigt har denne regering under alle omstændigheder ikke forklaret, hvorfor det er nødvendigt at have bopæl på det nationale område for at individualisere en sådan naturalydelse.

52 Følgelig skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning, der underlægger tildelingen af en integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til det handicappede barn af en

grænsearbejder, der er unionsborger, en betingelse om, at dette barn skal have bopæl på det nationale område, når en sådan betingelse går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå de mål, der forfølges med denne lovgivning.

Det tredje spørgsmål

53 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagsomkostninger

54 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

1) Artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 988/2009 af 16. september 2009,

skal fortolkes således, at

en ydelse såsom integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til handicappede børn i henhold til Neuntes Buch Sozialgesetzbuch (lov om social sikring, niende bog) ikke er omfattet af det materielle anvendelsesområde for forordning nr. 883/2004, som ændret ved forordning nr. 988/2009, når tildelingen af denne ydelse ikke er betinget af, at objektive betingelser er opfyldt, men er baseret på den kompetente nationale myndigheds individuelle vurdering af den pågældende persons behov.

2) Artikel 7, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen

skal fortolkes således, at

den er til hinder for en national lovgivning, der underlægger tildelingen af en integrationsstøtte i form af personlig bistand i skolen til det handicappede barn af en grænsearbejder, der er unionsborger, en betingelse om, at dette barn skal have bopæl på det nationale område, når en sådan betingelse går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå de mål, der forfølges med denne lovgivning.

Underskrifter